

Finančná GRAMOTNOSŤ

pre 7. ročník ZŠ
a 2. ročník GOŠ

**ZOŠIT
PRE UČITEĽA**

Meno

Milí učitelia a žiaci!

Autorky

PaedDr. Iveta Kohanová, PhD.
PaedDr. Soňa Švecová, PhD.

Lektori

Mgr. Milena Bahureková
RNDr. Anna Bočkayová
Ing. Roman Sivák

Dizajn Ladislav Blecha
Ilustrácie Viktor Csiba

Vydal ©

Orbis Pictus Istropolitana, spol. s r. o.
Miletičova 7, 821 08 Bratislava
v roku 2020

Zodpovedný redaktor
Mgr. Lubomír Lábaj

Predtlačová príprava
Helondia, s. r. o., Bratislava

Všetky práva vyhradené.

Kopírovať, rozmnožovať a šíriť
toto dielo alebo jeho časť
bez súhlasu vydavateľa je trestné.

Ako si ušetriť na novú hokejku? Sú zľavy naozaj vždy výhodné? Aké sú výhody a nástrahy internetového obchodu? Ako mám reklamovať tovar? Aký je nás rodinný rozpočet? Ako si zostaviť podnikateľský plán? Z čoho platíme dane?

Ak chcete byť v živote zodpovední a šťastní a nechcete svoje ekonomicke rozhotnutia neskôr ľutovať, musíte si podobné otázky začať kláňať už na 2. stupni ZŠ.

Aj preto sme sa rozhodli posilniť pre vás v *NOVÝCH Pomocníkoch z matematiky* úlohy z finančnej gramotnosti. Úlohy vám veľmi pútavo pomôžu oboznámiť sa so základnými pojami sveta financií a ukážu vám v praktickej podobe, ako najlepšie uvažovať ekonomicky, ako možno narábať s peniazmi, ako sa zodpovedne rozhodovať a ako si vybrať najlepšie riešenie za daných podmienok.

Na reálnych situáciách budete mať možnosť rozvíjať kritické myšlenie, zistíte, že čítať pozorne a s porozumením sa naozaj oplatí a že mnohé nesúvisiace veci spolu veľmi úzko súvisia. Okrem ekonomických kritérií pri rozhodovaní sa vo svete financií však nezabudnite zohľadniť aj rodinné, spoločenské, etické či ekologické.

Veríme, že vďaka úlohám finančnej gramotnosti sa vám otvorí nový svet peňazí a vy sa naučíte v správnej chvíli sa správne a zodpovedne rozhodnúť.

Autorky

Poznámka:

Finančná gramotnosť k *Novým Pomocníkom z matematiky* je vypracovaná v súlade dokumentmi:

- Národný štandard finančnej gramotnosti (NŠFG), verzia 1.2 (kompetencie druhej úrovne NŠFG, t. j. úrovne predstavujúce požiadavky na poznatky, zručnosti a skúsenosti žiakov 2. stupňa ZŠ, resp. príslušných ročníkov GOŠ);
- Metodika pre zpracovanie a aplikáciu tém finančnej gramotnosti do školských vzdelávacích programov základných škôl.

Naše vydavateľstvo sa snaží o maximálnu kvalitu a Váš názor nám nie je ľahostajný. Vaše pripomienky a návrhy radi uvítame na adrese redakcia@orbispictus.sk

www.orbispictus.sk

Finančná gramotnosť 1

Používame financie zodpovedne?

- 1** Janko Šikovný sa chcel začiatkom septembra zapísat na lezecký krúžok. Na internete si našiel ponuku a hned vyplnil aj prihlášku s osobnými údajmi.

Meno a priezvisko dieťaťa	Ján Šikovný
Dátum narodenia dieťaťa	12. 9. 2007
Meno a priezvisko matky/otca	Alena Šikovná
Telefónne číslo matky/otca	0903111222
Trvalé bydlisko	Hlavná 34/5, Bratislava
Emailová adresa dieťaťa	janko.sikovny@centrum.sk
Emailová adresa matky/otca	info@kvaskovanie.sk

- a** Pred odoslaním prihlášky sa Janko zamyslel, či môže všetky vyplnené údaje poskytnúť na internete cudzím ľuďom. Rozhodol sa, že sa radšej ešte o tom poradí s mamou. Ktoré z osobných údajov by podľa teba mohol Janko v prihláške ponechať bez rizika? Zdôvodni.

Osobné údaje sú všetky informácie, ktoré sa týkajú identifikovanej alebo identifikovateľnej osoby.

Rôzne útržky informácií, ktoré po spojení môžu viesť k identifikácii konkrétnej osoby, takisto predstavujú osobné údaje.

Mohol by ponechať:

Ján Š., Alena Š. a emailový kontakt na svoju mamu (neobsahuje jej konkrétné meno, a preto ju nemožno podľa neho identifikovať). Ak by na prihláške bola poznámka „Odoslaním súhlasím so spracovaním osobných údajov“, môže poskytnúť údaje, ktoré vyplnil.

- b** Ide v nasledujúcich prípadoch o zneužitie osobných údajov?

Posledné dve možnosti doplní tak, aby zodpovedali vyznačeným odpovediam.

- Zasielanie nevyžiadaných reklamných emailov. áno – nie
- Použitie telefónneho čísla na účely nevyžiadaného predaja produktov. áno – nie
- Prepožičanie mena v reklame na čokoládu. áno – nie
- Zaslanie šeku na adresu Jankovho trvalého bydliska. áno – nie
- Napr. Nabúranie sa do emailovej schránky, krádež identity. áno – nie
- Napr. Oslovenie Janka na ulici kvôli účasti na prieskume. áno – nie

Podrobnosti tréningov

- Každý utorok a štvrtok
- Vždy od 16:00 do 18:00
- 20 tréningov za trimester
- **Pre deti od 8 rokov**
- Max. 30 detí – rozdelené do 2 skupín

Tréningové okruhy v šk. roku 2020/2021

približné začiatky okruhov

- **Prvý trimester** – september 2020 (začíname 10. 9. 2020)
- **Druhý trimester** – január 2021
- **Tretí trimester** – apríl 2021

Cena

- Cena: **190 €/osoba**
- V cene je zapožičanie výstroja bez lezeckých topánok.
- Cena môže byť uhradená v dvoch rovnakých splátkach, prvá do konca septembra, druhá do konca februára.

Prihláška

- c** Cena kurzu bola vysoká, preto si Janko zostavil prehľad svojich financí na školský rok 2020/2021. Mama mu na kurz chcela prispieť päťinou celkovej sumy. Každý mesiac dostával vreckové 20 eur. Na narodeniny o týždeň mal dostať od jednej babky 10 eur, od druhej 10 eur, rovnako dostane aj na meniny, ktoré má v júni. Na Vianoce mal dostať od každej babky okrem iného aj po 20 eur. Na základe týchto informácií rozhodni o správnosti nasledujúcich tvrdení.

1. Janko mohol vyplatiť prvú splátku do konca septembra. **áno - nie**

Mama ..... $190 : 5 = 38 \text{ €}$

Babky ..... $10 + 10 = 20 \text{ €}$

Vreckové za september ..... 20 €

Spolu ..... 78 €

Prvá splátka ..... $95 \text{ €} > 78 \text{ €}$

3. Janko si musel na prvú splátku požičať od mamy 17 eur. **áno - nie**

$$95 - 78 = 17 \text{ eur}$$

2. Janko sa mohol prihlásiť na krúžok a celú sumu zaplatiť až vo februári. **áno - nie**

Aspoň polovica ceny kurzu musí byť uhradená do konca septembra.

4. Meninový darček Jankovi v druhej splátku veľmi pomôže. **áno - nie**

Nepomôže – meniny má v júni a kurz musí byť vyplatený do konca februára.

- d** Janko si ešte musel kúpiť tzv. „lezečky“ – topánky, ktoré sa používajú pri lezení po stene. S mamou sa dohodol, že si ich vyberie na narodeniny. Dva dni pred narodeninami ho zaujalo na internete niekolko ponúk. Prirad k uvedeným nekalým obchodným praktikám slogan pri jednotlivých „lezečkách“.

**AKCIOVÁ CENA
25 EUR!**

TO MUSÍŠ POVEDAŤ RODIČOM!

1.

GRATULUJEME!

2.

Už len hodinu **29,90**

Vaša cena: **58,-**

LEN **39,90**

3.

Velmi výhodné!

4.

od **1€**

Vábivá reklama: **5**

Manipulácia detí: **1**

Oznámenie o výhre: **2**

„Škrty“ na cenovkách: **4**

Nepravdivé informácie a časové obmedzenie dostupnosti tovaru: **3**

- e** Jankova mama rozhodla, že cena „lezečiek“ nesmie presiahnuť 20 % ceny kurzu. Ktoré „lezečky“ si Janko mohol kúpiť, ak by ich kupovali deň pred jeho narodeninami?

Maximálna cena:

$$0,2 \cdot 190 = 38 \text{ eur}$$

1. – vyhovujú

2. – príliš drahé

3. – cena bola časovo obmedzená

4. – príliš drahé

5. – nevieme presnú sumu

Janko si mohol kúpiť „lezečky“ z prvej ponuky.

2 Janka dostala na narodeniny 60 eur. Rada by si kúpila niečo na oblečenie zo zahraničného e-shopu, ktorý má aj slovenskú jazykovú verziu. Mama jej povedala, aby si vybrala, a keď príde okolo pol piatej z práce, pomôže jej so zaplatením. Janka si začala vyberať z ponuky.

- a** Janka si vybrať bundu a lacnejšie tenisky, pretože sa podľa nej líšili iba v cene. Tešila sa, že jej všetko vyjde z narodeninovej sumy. Aby mala poštovné zdarma, pridala ešte ponožky. Najmenej kolko ponožiek si musela pridať k nákupu a kolko zaplatí za celý nákup?

Bunda v akcii ..... 29,90 €

Tenisky lacnejšie ..... 24,99 €

Spolu ..... 54,89 €

Poštovné zdarma ..... 65,00 €

Rozdiel .... $65 - 54,89 = 10,11$ €

Musí kúpiť 3 páry ponožiek za 11,99 €

$54,89 + 11,99 = 66,88$ €

Janka zaplatí za nákup spolu 66,88 eura.

- b** Stačila by Janke narodeninová suma, ak by nevyužila poštovné zdarma?

Bunda + tenisky ..... 54,89 EUR

Poštovné ..... 3,99 EUR

Spolu ..... 58,88 EUR

Áno, Janke by stačilo narodeninových 60 eur.

- c** Mama nebola ešte o 16:55 doma a kvôli zvýhodnejšej cene za bundu skúšila Janka zaplatiť za celý nákup aj s ponožkami sama. Preklikala sa až k platbe a zistila, že počítač si pamätał údaje o maminej platobnej karte. Stránka si od nej navyše žiadala tzv. CVC kód, ktorý si Janka naštastie pamätaла. Platbu kliknutím potvrdila. Myslís si, že Janka urobila správne? Diskutuj so spolužiakmi.

Diskutujte so žiakmi o riziku zapamätania údajov z karty v počítači.

Diskutujte o tom, ako sa zachovala Janka.
(Mohla napr. mame najprv zavolať.)

Bunda
49,90 €

AKCIA
29,90
do 17:00

Tenisky
~~101,99~~ €

74,99

Tenisky

LEN
24,99 NEVÁHAJ
a povedz
to rodičom!

Ponožky
4,99 €/pár

AKCIA 8,99
2 páry   **AKCIA** 11,99
3 páry

Poštovné 3,99 €
nad 65 € ZDARMA!

Nakúp nad 80 eur
a dostaneš darček!

CVC kód je troj-miestny kód na zadnej strane platobnej karty. Vyžaduje sa pri platbe cez internet.

Daň z pridanej hodnoty (DPH) sa platí pri objednávkach zo zahraničia, ktorých celková hodnota (vrátane poštovného) je vyššia ako 22 eur.

Za drahší tovar zo zahraničia príjemca zásielky zaplatí **DPH vo výške 20 %** z celkovej sumy zásielky.

Pri zásielkach zo zahraničia v hodnote nad 150 eur je nutné zaplatiť **colný poplatok**.

- d) Jankina mama dostala oznámenie z colného úradu, že jej zadržali balík pre podozrenie, že cena jeho obsahu je vysoká. Označ správne odpovede.

1. Ak chce daný tovar mama prebrať, **musí – nemusí** ísť na colný úrad a zaplatiť DPH.
2. Mama za daný tovar **musí – nemusí** zaplatiť DPH aj colný poplatok.
3. Mama pri prebratí zásielky **musí – nemusí** zaplatiť DPH v hodnote viac ako 13 eur.

- e) Keď mama prišla na colný úrad, colníci balík otvorili a našli v ňom falzifikát tenisiek.

Tento tovar označený ako „fejk“ museli zaistiť, pretože výrobcovi originálnych tenisiek by vznikla duševná škoda, ktorá sa rovná rozdielu predajnej ceny za „fejk“ a ceny za originálny tovar (85 eur). Mame preto tovar nevydali. Aká je výška duševnej škody originálneho výrobcu tenisiek?

Cena „fejkových“ tenisiek ..... 24,99 EUR

Cena originálnych tenisiek ..... 85,00 EUR

Duševná škoda ..... 85 – 24,99 = 60,01 EUR

„fejk“ (z angl. fake) falzifikát niečoho, čo niekto vymyslel, zaplatil a realizoval

- 3 Cieľom kampane *Nefejkuj!* bolo zvýšiť povedomie mládeže o podvodne konajúcich obchodníkoch a o nebezpečenstve „fejkov“.

- a) Zo zoznamu dopln do viet chýbajúce slovo.
zamestnanosť, účinky, bezpečnosť, nekvalitné, zdravie, internet, výdavky

„Fejkové“ oblečenie môže obsahovať chemikálie nebezpečné pre naše **zdravie**.

Brzdové obloženia patria medzi najčastejšie imitované

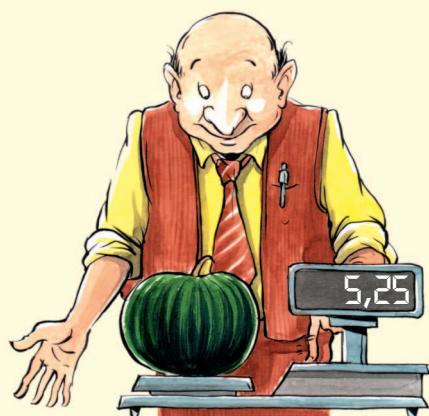
(napodobňované) autosúčiastky, ktoré ohrozujú našu **bezpečnosť**.

Keď nakupujete pravé výrobky, pomáhate vytvoriť a udržať

zamestnanosť v Európe. Kúpa „fejkov“ nie je výhodná, keďže „fejky“ sú zväčša **nekvalitné** a dlho nevydržia. Nakupovať lacno znamená napokon vyššie **výdavky**, pretože ten istý tovar si musíme kúpiť viackrát.

- b) Kampaň sa tiež zamerala na zvýšenie povedomia o duševnom vlastníctve: *Autorské práva chránia výsledky tvorivej duševnej činnosti, ako sú literatúra, umelecké diela, hudba, fotografie, film, architektúra, softvér, počítačové hry*. Rozhodni o pravdivosti nasledujúcich výrokov.

1. Nelegálne úmyselné sfáhovanie a šírenie hudby nie je „fejkovaním“, je to krádež. **pravda – nepravda**
2. Plagiátorstvo je oprávnené prebratie myšlienky bez odkazu na jej pôvodcu. **pravda – nepravda**

Ceny potravín stúpli podľa očakávaní

O zvyšovaní cien potravín sa hovorilo už koncom roka. Hneď ako sme prehodili kalendáre, priniesli aj obchody nové cenovky. Ceny ovocia napríklad stúpli o 11 %, zeleniny o 5,4 %, chlieb a obilníny taktiež o 5,4 %.

Za kilo banánov po novom v priemere zaplatíme 1,49 eura, príčom v minulom roku to bolo len 1,19 eura. Ceny v tomto prípade stúpli o 25 %. Napríklad aj kilo červených melónov stojí po novom v priemere 0,77 eura, kým ešte v decembri to bolo len 0,48 eura. Tu je rozdiel v percentách až na hodnote 60.

- 4** Soňa si prečítala správu z novín a dospela k záveru, že v texte o percentách je chyba. Ak stúpli ceny ovocia o 11 %, je nemožné, aby cena kilogramu banánov stúpla o 25 % a cena kilogramu červených melónov o 60 %.

- a** Súhlasíš so Soniným tvrdením, že je to nemožné? Vysvetli svoju úvahu.

Nie. V novinách sa píše o ovoci všeobecne a nevieme, ktoré druhy ovocia a koľko druhov ovocia bolo zahrnutých do štatistiky a z akých čísel dostali hodnotu 11 %. Ak vyberieme jeden druh ovocia, zvýšenie ceny môže byť iné ako pre ovocie celkovo.

- b** Soňa si v supermarketе, v ktorom boli rovnaké ceny, ako uvádzali v novinách, kúpila 6-kilogramový červený melón a 6 kg banánov, ktoré boli predvážené v papierovej škatuli. O kolko eur viac zaplatila Soňa za celý nákup v porovnaní s minulým rokom?

Dnes:

Pred rokom:

Banány .... 6 kg ..... $1,49 \cdot 6 = 8,94$ eura ..... $1,19 \cdot 6 = 7,14$ eura

Melón ..... 6 kg ..... $0,77 \cdot 6 = 4,62$ eura ..... $0,48 \cdot 6 = 2,88$ eura

Spolu ..... 13,56 eura ..... 10,02 eura

$$13,56 - 10,02 = 3,54 \text{ eura}$$

Soňa zaplatila o 3,54 eura viac ako minulý rok.

- c** Soňa doma zistila, že melón je úplne nezrelý a polovica banánov pokazená, pričom vážili iba 5,25 kg. Na internete pátrala, ako sa dá tovar reklamovať. Môže Soňa tovar reklamovať?

Potravinársky tovar si musí zachovať svoju kvalitu a zdravotnú neškodnosť do dátumu spotreby alebo dátumu minimálnej trvanlivosti vyznačeného na obale.

V prípade tovaru, ktorý sa rýchlo kazí (napr. potraviny), sa reklamácia musí uplatniť najneskôr v deň nasledujúci po dni kúpy, inak práva zákazníka zanikajú.

Pri reklamácii sa musí spotrebiteľ preukázať pokladničným bločkom od nákupu. Po podaní reklamácie nasleduje reklamačné konanie.

Môže sa stať, že predajca reklamáciu neuzná. V tom prípade môže spotrebiteľ podať podnet na kontrolu príslušnej Štátnej veterinárnej a potravinovej správe. Tá dohliada na zdravotnú bezpečnosť a neškodnosť potravín.

Môže, ale musí prísť do obchodu s nákupom a s pokladničným bločkom najneskôr na druhý deň po kúpe tovaru.

- d** Môže Soňa reklamovať nezrovnalosť hmotnosti banánov, ak predajca uvádza toleranciu rozdielu hmotnosti 10 až 15 %?

Deklarovaná hmotnosť ..... 6,00 kg

Tolerancia 15 % .... $6 \cdot 0,15 = 0,90$ kg

Skutočná hmotnosť ..... 5,25 kg

$6,00 - 5,25 = 0,75$ kg

$0,75 < 0,90$

Hmotnostný rozdiel je v tolerancii, reklamovať ho je neopodstatnené.

- e** Zorad vety do „reklamačného príbehu“.

5. V predajni predložím pokladničný blok a tovar.
2. Tovar si doma rozbali a zistím, že je pokazený.
1. Kúpim si tovar v akcii.
6. Žiadam vrátenie peňazí, prípadne výmenu tovaru.
3. Nájdem pokladničný blok z nákupu.
4. Pokazený tovar idem čo najskôr reklamovať.

Desať základných práv spotrebiteľa v Európskej únii

1. Kúp si čo chceš a kde chceš.
2. Ak to nefunguje, vráť to späť.
3. Vysoké štandardy bezpečnosti pre potraviny a iné spotrebiteľské tovary.
4. Poznaj to, čo ješ.
5. Zmluvy majú byť spravodlivé pre spotrebiteľov.
6. Spotrebiteľ môže zmeniť svoje rozhodnutie.
7. Jednoduchšie porovnávanie cien.
8. Spotrebiteľ nesmie byť klamaný.
9. Ochrana počas dovolenky.
10. Efektívna náhrada pri cezhraničných sporoch.

- f** Európska komisia v roku 2004 vydala desať základných práv ochrany spotrebiteľa bez ohľadu na to, z ktorej krajinnej EÚ pochádza. Sú zakotvené v zákonoch členských štátov. S ktorým právom súvisia nasledujúce situácie?

A. Ak cestovná kancelária skrachuje, musí zabezpečiť, aby ste sa dostali domov.

Právo č. 9

B. Zákony EÚ od obchodníkov vyžadujú, aby uvádzali jednotkovú cenu tovaru. Spotrebiteľ sa tak správne a jednoduchšie rozhodne, čo je pre neho výhodnejšie.

Právo č. 7

C. EÚ sponzoruje množstvo sietí, ktoré môžu spotrebiteľom poskytnúť rady a podporu pri podávaní sťažností proti obchodníkom v iných krajinách EÚ.

Právo č. 10

D. Všetky detaily prísad použitých na výrobu potraviny musia byť uvedené na etikete.

Právo č. 4

E. Ak produkt nevyhovuje zmluve, ktorú som kúpou tohto produktu uzavrel s predajcom v čase nákupu produktu, môžem túto zmluvu podľa európskeho práva zrušiť.

Právo č. 2

F. Neférové zmluvné podmienky sú zakázané.

Právo č. 5

- g** Zisti, ako možno vysvetliť práva č. 1 a č. 6.

1. Úrady na Slovensku nemôžu zastaviť dovoz tovaru, ktorý je zákonne zakúpený v inej európskej krajine.

6. Ak si kúpim niečo od predajcu na diaľku (napr. z internetu), môžem kontrakt do 7 dní zrušiť bez uvedenia dôvodov.

5) V obci Velký Potok chcel starosta zabezpečiť deťom nové ihrisko.

Vypísal súťaž na realizáciu ihriska, v ktorej vyhrala firma jeho brata *Urob to, s. r. o.*, aj napriek tomu, že ďalšie dve firmy mali lepšie prepracované projekty.

Rozpočet ihriska bol stanovený na 30 000 eur. Z príspevku ministerstva školstva sa má zaplatiť 80 % sumy a zvyšnú sumu má finančovať obec zo svojich zdrojov – občania napríklad vyzbierali na dobročinnom plese desatinu rozpočtu projektu.

- a** Kolko peňazí chýbalo obci na dofinancovanie celého rozpočtu ihriska popri dotácií a zbierke?

- A.** 3 000 eur
  - B.** 6 000 eur
  - C.** 24 000 eur
  - D.** 27 000 eur

Celkový rozpočet ..... 30 000 EUR
Dotácia .... 80 % ..... $30\ 000 \cdot 0,8 = 24\ 000$ EUR
Zbierka .... desatina rozpočtu .... $30\ 000 : 10 = 3\ 000$ EUR
Spolu ..... $24\ 000 + 3\ 000 = 27\ 000$ EUR
Chýba ..... $30\ 000 - 27\ 000 = 3\ 000$ EUR

Korupcia je zneužitie zverenej moci na súkromný úžitok alebo prospech.

Verejné zdroje sú finančné prostriedky, s ktorými hospodária všetky subjekty verejnej správy.

- b** Čo z príbehu o obecnom ihrisku by mohlo pôsobiť ako korupcia?
Ktoré finančné zdroje v príbehu o ihrisku tvoria verejné zdroje?

Korupciou v tomto prípade môžeme nazvať pridelenie stavby ihriska nie kvalitne spracovanej ponuke firmy, ktorej vlastníkom je brat starostu. Verejné zdroje sú v tomto prípade peniaze z ministerstva školstva.

- c Ihrisko sa postavilo, ale rozpočet bol značne navýšený – na 38 000 eur. Obec Velký Potok preto zostala zadlžená voči realizátorovi stavby, firme *Urob to, s. r. o.* Dlh bude firme splácať bezúročne v mesačných splátkach 500 eur. Kolko mesiacov bude obec splácať dlh?

Dlh (= prekročenie rozpočtu) .... $38\ 000 - 30\ 000 = 8\ 000$ eur

Obec bude splácať dlh 16 mesiacov.

- d** Kontrola v obci zistila, že reálna cena ihriska je 18 000 eur a verejné zdroje boli v tomto prípade zneužité. Na starostu je podané trestné oznámenie, pretože zneužil svoju funkciu pri hospodárení s verejnými financiami. Vyjadri v percentách, o kolko bola výstavba ihriska neoprávnene navýšená.

Realizovaná cena ..... 38 000 €

Reálna cena ..... | 18 000 € .... 100 %

$$\text{Rozdiel} \dots 38\ 000 - 18\ 000 = \downarrow 20\ 000 \text{ €} \dots \dots x \% \downarrow \quad 18\ 000 : 20\ 000 = 100 : x$$

$$18\ 000 \cdot x = 2\ 000\ 000$$

$$x = 111,11 \%$$

Výstavba ihriska bola

neoprávnene navýšená o 111,11 %

- e** Diskutuj o iných tebe známych prípadoch korupcie alebo zneužitia právomoci verejného činiteľa.

o tom, ako možno týmto situáciám predchádzať.

6 Paní Mária vložila do banky 130 000 eur, ale po niekoľkých rokoch banka skrachovala. Mária však bola pokojná, lebo vedela, že existuje ochrana vkladov.

a V akej výške by dostala paní Mária náhradu?

100 000 eur

b Pán Marián si myslí, že pri vysokej sume je bezpečnejšie rozdeliť ju do viacerých báň. Má pravdu? Prečo?

Áno, pretože ak by mal v rôznych bankách po menej ako 100 000 eur, všade by boli jeho vklady kryté v plnej výške.

c Ak by pán Marián vložil do banky s úrokovou mierou 1,5 % p. a. sumu 99 000 eur a po roku by banka skrachovala, akú sumu by mu vyplatili prostredníctvom Fondu ochrany vkladov?

Úrok ..... $99\ 000 \cdot 0,015 = 1\ 485,00$ €

Daň z úrokov ..... $1\ 485 \cdot 0,19 = 282,15$ €

Čistý úrok ..... $1\ 485 - 282,15 = 1\ 202,85$ €

Po roku na účte .... $99\ 000 + 1\ 202,85 = 100\ 202,85$ €

Napriek tomu, že okrem vkladov sú chránené aj úroky, nevyplatia mu plnú sumu, lebo maximálna výška garancie je 100 000 eur.

Nezabudni na daň z úrokov!

7 Juro chcel po pol roku zase nový mobil. Potreboval 300 eur. Nemal úspory ani príjem a banka mu peniaze nepožičala. Na internete našiel ponuku od nebanskovej spoločnosti.

Pôžička:	25 € – 7 000 €
Prvá pôžička max.:	—
Prvá pôžička zadarmo:	✗ nie
Typ pôžičky:	nebanková
Splatnosť:	1 deň – 7 rokov
Úrok od:	20 %
Účel:	na čokoľvek

Minimálny príjem:	—
Bez ručiteľa:	✓ áno
Bez potvrdenia o príjme:	✓ áno
Bez kontroly registra:	✓ áno
Bez nezamestnaných:	✓ áno
Bez dôchodcov:	✓ áno
Bez rodičov na MD:	✓ áno

Dĺžka vybavenia:	5 minút
Prevod peňazí:	ihned'
Spôsob prevodu:	na bank. účet
Poskytnutie:	zadarmo
Vedenie:	zadarmo
Schvalovateľnosť:	95 %
Hodnotenie:	100 %

a Najmenej kolko eur by Juro celkovo zaplatil za pôžičku podľa tejto ponuky?

Úrok od 20 % .... $300 \cdot 1,2 = 360$ eur + poplatok za prvú pôžičku

b Prečo mu pravdepodobne banka nepožičala?

Nemá príjem, pre banku je nedôveryhodný a banky zväčša poskytujú pôžičky na vyššie sumy.

c Zisti, aký je rozdiel medzi bankovými a nebanskovými subjektmi.

Diskutujte so žiacmi o správaní Jura, nemá príjem, no aj tak chce nový mobil, t. j. o jeho finančnej gramotnosti.

Bankové subjekty majú na svoju činnosť udelenú bankovú licenciu, sú dôveryhodnejšie, poskytujú vyššie pôžičky za nižšie úroky, no len dôveryhodným klientom.

Finančná gramotnosť 2

Plánovanie, príjem, práca

- 1** Babka dáva Mišovi od nástupu do školy mesačne 5 eur.
Od rodičov dostáva Mišo každý mesiac 15 eur.
Preštuduj si jeho ďalšie mesačné príjmy a výdavky.

RAZ MESAČNE	BUFET V ŠKOLE: 8 EUR
KINO: 4,90 EUR	TELEFÓN: 8 EUR (POLOVICU DÁ MAMA)
UMÝVANIE AUTA: 5 EUR	POMOC SUSEDE S VENČENÍM PSA: 6 EUR
HOKEJBAL: 3 EUR	JEDLO S KAMOŠMI VONKU: 10 EUR

Peniaze, ktoré do domácnosti prichádzajú (**príjmy**), musia byť vyššie, alebo sa rovnaf peniazom, ktoré z domácnosti odchádzajú (**výdavky**).

Úspory sú to, čo sa nám podarí odložiť z našich príjmov na konci mesiaca alebo roka po zaplatení všetkých výdavkov.

Úspory sú naša osobná zábezpeka do budúcnosti.

- a** Zostav Mišov osobný rozpočet a odpovedz na otázky.

Príjem	Suma	Výdavok	Suma
Babka vreckové	5 €	Kino	4,90 €
Rodičia vreckové	15 €	Bufet v škole	8,00 €
Venčenie psa	6 €	Telefón	4,00 €
Umývanie auta	5 €	Jedlo s kamošmi vonku	10,00 €
		Hokejbal	3,00 €
Spolu	31 €	Spolu	29,90 €

1. Stačia Mišovi príjmy na zaplatenie výdajov? **áno – nie**
2. Môže si Mišo dopriať všetko, čo chce? **áno – nie**
3. Vedel by Mišo ušetriť nejaké peniaze, ak by veľmi chcel? **áno – nie**

- b** Na konci marca si chce Mišo kúpiť z vreckového novú hokejku. Kolko eur by mal z vreckového ušetriť mesačne, ak začne sporí v septembri?

Cena hokejky ..... 27,99 euro

September – marec ..... 7 mesiacov

Mesačne musí odložiť ... $27,99 : 7 = 4$ eurá

Momentálne ušetrí ..... $31 - 29,90 = 1,10$ euro < 4

Chýba mu ..... $4 - 1,10 = 2,90$ euro

- c** Momentálne je hokejka zlacnená. O kolko percent?

Cena teraz ..... 27,99 euro

↑ Bežná cena ..... 32,51 euro ..... 100 % ↑

↓ Zníženie ceny .... 4,52 euro ($32,51 - 27,99$) .... x % ↓

Hokejka CCM Ultimate SR
27,99 € s DPH

▷ Pôvodná cena: 32,51 €

▷ Hodnotenie: ★★★★☆

▷ Dostupnosť

Aktuálnu skladovú dostupnosť zistite výberom konkrénej vlastnosti.

Objednávacie číslo
51220

$$4,52 : 32,51 = x : 100$$

$$x = 452 : 32,51$$

$$x = 13,90$$

Hokejka je zlacnená o 13,9 %.

- d** Ako by mohol Mišo ušetriť na svojich výdavkoch, aby si mohol sporí na niečo, čo si chce kúpiť? Navrhni najlepšie možnosti sporenia.

2

Janka žije so sestrou, rodičmi a babkou v spoločnej domácnosti.

V zozname sú ich pravidelné, nepravidelné a jednorazové príjmy a výdavky.

Mzda je peňažná odmena za vykonanú prácu.

odmena za nájdenie peňaženky
roznášanie letákov každý týždeň
peniaze k narodeninám od dedka
mamina odmena v práci
zálohouvé platby za energie
rodičovský príspevok na dieťa do troch rokov

dôchodok
lízing auta
kadernička
jedlo
kino

otcova mzda
mamina mzda
telefónne účty
rybársky lístok
nové oblečenie
výhra v rádiu

divadlo
pedikúra
kozmetika
splátka pôžičky na dom
poplatok za kurz šitia
pomoc susede v záhrade podľa potreby

a Zatried ľudové položky do skupín.

Pravidelné príjmy

dôchodok, mzda otec, mzda mama,
roznášanie letákov každý týždeň,
rodičovský príspevok na dieťa
do troch rokov

Nepravidelné príjmy

peniaze k narodeninám od dedka,
mamina odmena v práci, pomoc
susede v záhrade podľa potreby

Jednorazové príjmy

odmena za nájdenie peňaženky,
výhra v rádiu

Pravidelné výdavky

jedlo, kozmetika, lízing auta,
zálohouvé platby za energie, telefónne
účty, splátka pôžičky na dom

Nepravidelné výdavky

nové oblečenie, pedikúra,
kadernička, divadlo, kino

Jednorazové výdavky

poplatok za kurz šitia,
rybársky lístok

b Vymysli aspoň tri ďalšie príjmy a výdavky ako v úlohe a).

Pravidelné príjmy	Pravidelné výdavky
prenájom nehnuteľnosti, úroky zo sporenia, sociálne dávky, podpora v nezamestnanosti (keď ju poberám)...	cestovné do školy, faktúra za internet, poistenie, poplatky za dlhodobo užívané lieky...
Nepravidelné príjmy	Nepravidelné výdavky
odmena za brigádu, preplatok za energie, predaj oblečenia po deťoch, predaj ovocia zo záhrady...	nová obuv, darčeky pre rodinu k narodeninám, lieky, príspevok na ZRPŠ, kofola s kamarátkou...

3 Doplň domáci rozpočet Janky s rodinou a odpovedz na otázky.

Mesačné príjmy	Suma	Mesačné výdavky	Suma
Mamina mzda	770 eur	Splátka pôžičky na dom	300 eur
Otcova mzda	1 100 eur	Lízing auta	250 eur
Babkin dôchodok	455 eur	Zálohy za energie	120 eur
		Sporenie pre deti	100 eur
		Krúžky pre deti	150 eur
		Jedlo	550 eur
		Drogéria	100 eur
		Oblečenie a obuv	150 eur
		Relax a zábava	160 eur
		Benzín do auta	100 eur
Spolu		Spolu	
2 325 eur		1 980 eur	

a Kolko eur Jankinej rodine mesačne zostane?

$$2\,325 - 1\,980 = 345 \text{ eur}$$

b Kolko percent z celkových výdavkov tvoria v Jankinej rodine výdavky na bývanie?

Celkové výdavky ..... 1 980 eur

Bývanie: splátka pôžičky ..... 300 eur

zálohy za energie ... 120 eur

$$300 + 120 = 420 \text{ eur}$$

$$420 : 1\,980 = 0,212\bar{1}$$

$$\text{Počet percent: } 0,212\bar{1} \cdot 100 = 21,21\%$$

c Jankini rodičia sa zhodli na nasledujúcim tvrdení:

„Ak si budeme chcieť začiatkom júla dopriat dovolenku pri mori v hodnote trojnásobku otcovho platu, musíme si od januára mesačne odkladáť viac, ako je babkin dôchodok.“

Ktoré z nasledujúcich vyjadrení je pravdivé v súlade s úvahou Jankiných rodičov o sporeni?

A. Všetky úspory od januára do apríla vystačia na úhradu polovice ceny dovolenky.

áno - nie

B. Stačí, keď im mesačne zostane o 110 eur viac ako doteraz.

áno - nie

C. Pomôže im, ak znížia výdavky na drogériu, oblečenie a obuv a zábavu na polovicu.

áno - nie

D. Plány pol roka dopredu ohľadom sporenia sú pre nich nereálne, lebo majú málo príjmov.

áno - nie

Cena dovolenky: $1\,100 \cdot 3 = 3\,300 \text{ eur}$

Mesačne musia usporiť: $3\,300 : 6 = 550 \text{ eur}$

Potrebuju ešte mesačne usporiť: $550 - 345 = 205 \text{ eur}$

Drogéria + oblečenie a obuv + zábava .... $100 + 150 + 160 = 410 \text{ eur}$

Polovica ..... $410 : 2 = 205 \text{ eur}$

Schodkový rozpočet

Príjmy sú menšie ako výdavky, domácnosť nie je schopná platíť všetky svoje výdavky.

Vyrovnávaný rozpočet

Príjmy sú rovnaké ako výdavky, rozpočet neumožňuje sporenie ani neplánované výdavky.

Prebytkový rozpočet

Príjmy sú väčšie ako výdavky, rozpočet umožňuje sporenie a využitie finančnej rezervy.

4 O ktorom type rozpočtu možno hovoriť v prípade Jankinej rodiny v úlohe 3?

O prebytkovom rozpočte, keďže ich príjmy sú vyššie ako výdavky.

5 Urč typ rozpočtu na základe príjmov a výdavkov rodiny Petríkovcov.

otcov príjem 650 €, mamin príjem (invalidný dôchodok) 230 €, mamino stráženie detí na prilepšenie 60 €, príspevok pracujúceho dospelého syna na domácnosť 160 €, sporenie 0 €, poistenie 0 €, potraviny 350 €, nájomné za byt 230 €, domácnosť a drogéria 30 €, elektrina 20 €, plyn 15 €, telefóny a internet 55 €, cestovné a benzín 115 €, údržba bytu 30 €, kultúra 20 €, splátky úverov a lízing za auto 320 €

Príjmy:

$$650 + 230 + 60 + 160 = 1\,100 \text{ eur}$$

Výdavky:

$$350 + 230 + 30 + 20 + 15 + 55 + 115 + 30 + 20 + 320 = 1\,185 \text{ euro}$$

výdavky > príjmy => schodkový rozpočet

a Zostav svoj osobný rozpočet doplnením mesačných príjmov a výdavkov.

b Odpovedz na otázky.

1. Stačia ti tvoje príjmy na zaplatenie výdavkov?
  2. Vieš mesačne nejakú sumu peňazí ušetriť?
  3. O ktorý typ rozpočtu ide v tvojom prípade?
  4. Ktorý výdavok vieš znížiť, ak chceš mesačne nasporiť aspoň o 3 eurá viac?

Dane na Slovensku

- 1** Na obrázku je znázornený tok príjmov štátneho rozpočtu Slovenskej republiky na rok 2020.

- a** Vypočítaj, kolko percent zo zobrazených príjmov tvorili v štátom rozpočte daňové príjmy.

Celkové príjmy .... 15,8 mld.

Daňové príjmy .... 12,82 mld.

Počet percent ..... $(12,82 : 15,8) \cdot 100 = 81,14\%$

Daňové príjmy tvorili 81,14 % z celkových príjmov.

- b** Kolko percent z daňových príjmov tvorili v štátom rozpočte dane za tovary a služby?

Daňové príjmy ..... 12,82 mld.

Dane za tovary a služby .... 9,51 mld.

Počet percent ..... $(9,51 : 12,82) \cdot 100 = 74,18\%$

Dane za tovary a služby tvorili 74,18 % z daňových príjmov.

- c** Pozri si video Príjmy štátu a potom vysvetli, čo tvorí nedaňové príjmy štátu.

Výnosy zo štátneho majetku, predaj/prenájom štátnych pozemkov/budov, administratívne a iné poplatky.

Diskutujte so žiakmi o týchto pojmoch tak, aby im rozumeli.

- d** Mestám a obciam platíme tzv. miestne dane, napr. daň z nehnuteľnosti, daň za psa, daň za rozvoj.
Na webovej stránke svojej obce/mesta zistí sadzbu dane za psa.

- 2** Medzi ďalšie príjmy štátu patria aj odvody zamestnancov a zamestnávateľov do Sociálnej poisťovne a zdravotných poisťovní na zabezpečenie dôchodkov, sociálnych dávok a zdravotnej starostlivosti. (Viac sa dozvieš v 9. ročníku.) Štát vynakladá získané finančie z daní na zabezpečenie služieb občanom a fungovania štátnych inštitúcií.

Na obrázku je „pokladničný bloček“ za služby štátu pre občana za rok 2019. Bežnému občanovi pomôže lepšie pochopiť, kde končia jeho dane a odvody a v akej výške prispieva na fungovanie štátu.

- a** Vláda SR schválila 17. novembra 2014 cestovanie vlakmi pre deti, študentov a dôchodcov zadarmo. Akou maximálnou čiastkou sa na tomto podieľal občan platiaci dane v roku 2019?

Železničná doprava ..... 167 eur

(Ale tu sú zahrnuté aj finančie na mzdy železničiarov – pracovníkov verejnej správy, prevádzkové výdavky atď.)

- b** Otec hovorí synovi:

„To, čo je zadarmo, si väčinou ľudia nevážia, tak ako niektorí tvoji spolužiaci školu. Ale tá nie je zadarmo!“
Má otec pravdu? Zdôvodni.

Áno, pretože napr. v roku 2019

školstvo v SR stalo občana:

MŠ + ZŠ + SŠ + VŠ =

= 95 + 290 + 109 + 119 = 613 eur

- c** Cena ktorej položky je o dve tretiny nižšia ako cena za zdravotnú starostlivosť?

Zdravotná starostlivosť .... 915 eur

Jedna tretina ..... 915 : 3 = 305 eur

Dve tretiny ..... 305 · 2 = 610 eur

915 – 610 = 305

305 eur platíme za armádu.

- d** Ktoré z nasledujúcich tvrdení sú pravdivé?

1. Občan prispel spolu na chod armády viac ako na ochranu životného prostredia. **áno – nie**
2. Štát vynaložil na podporu bývania najmenej financií. **áno – nie**
3. Za členstvo v EÚ zaplatil občan z celkových príspevkov menej ako 3 %. **áno – nie**
4. Štát minul viac financií na školstvo ako na zdravotníctvo. **áno – nie**

Vysvetlite žiakom pojmy, ktorým na účtenke nerozumejú.

ROZPOCET STATU SLOVENSKA REPUBLIKA	
----- ROK 2019 -----	
VAS UCET ZA SLUZBY STATU	
POLOZKA	CENA NA OBCANA
1 POMOC V HMOTNEJ NUDZI	28
1 STAROBNE DOCHODKY	1172
1 ZDRAVOTNA STAROSTLIVOST	915
1 INVALIDNE DOCHODKY A POMOC	
ZDRAVOTNE POSTIHNUTYM	242
1 TRH PRACE A PODPORA	
NEZAMESTNANÝCH	55
1 CLENSTVO V EU	198
1 UROKY A SPRAVA STATNEHO DLHU	216
1 PODPORA RODINY A STAROSTLIVOSTI	329
1 CESTNA DOPRAVA	209
1 ZELEZNICNA DOPRAVA	167
1 PODPORA BYVANIA	18
1 MATERSKE SKOLY	95
1 ZAKLADNE SKOLY	290
1 STREDNE SKOLY	109
1 VYSOKE SKOLY	119
1 PODPORA POLNOHOSPODAROV	173
1 POLICIA	167
1 DOPRAVNE PODNIKY	43
1 ARMADA	305
1 INFORMATIZACIA SPOLOCNOSTI	17
1 VYBER DANI A CIEL	49
1 PODPORA ENERGETIKY A INOVACII	57
1 SUDY, VAZENSTVO, PROKURATURA	93
1 DIVADLA, MUZEA, GRANTY, RTVS	98
1 NEMOCENSKE POISTENIE	127
1 CINNOST URADOV MIEST A VUC	213
1 OCHRANA ZIVOTNEHO PROSTREDIA	137
1 REZERVY VLADY	196
1 PODPORA REGIONALNEHO ROZVOJA	29
1 PRISPEVKOVE ORGANIZACIE STATU	34
1 INE	933
SPOLU (EUR)	6828

STAT V ROKU 2019 PLANUJE MINUT TOLKO, KOLKO VYBERIE. I NAPRIEK TOMU DLH KAZDEHO OBCANA UVRASŤIE O 296 EUR A DOSIAHNE 8 388 EUR.

WWW.CENASTATU.SK
DAKUJEME ZA NAVSTEVEU
INESS

Podnikanie

1 Peter často objednáva pre kamarátov komponenty na mobily zo zahraničných stránok, najčastejšie z Číny. Rozhodol sa, že bude predávať dvojkombináciu (obal na mobil a ochranné sklo na displej), aby si zarobil na nový notebook za 990 eur. Petrova manželka Lucka rada peče kváskový chlieb. Chce si kúpiť kuchynský robot za 890 eur. Rozhodla sa, že chlieb začne predávať. Obaja si urobili svoj finančný plán.

Podnikanie je sústavná činnosť vykonávaná podnikateľom samostatne vo vlastnom mene a na vlastnú zodpovednosť s cieľom dosiahnuť zisk.

Daň zo zisku
na tejto strane
zanedbaj.

- a Doplň do tabuľiek chýbajúce údaje.

LUCKIN FINANČNÝ PLÁN

1. Stanovenie cieľa	Predávať chlieb s cieľom kúpy kuchynského robota.
2. Posúdenie financií	Náklady na elektrinu Náklady na suroviny (múka, kefír, semiačka...) Celkové náklady Náklady na prácu/hodinu Časová dotácia na jeden chlieb
	1,00 € 1,50 € 2,50 € 5,00 € 30 min
3. Vyhodnotenie	Cena práce Cena chleba Celkový zisk pred zdanením
	2,50 € 5,00 € 2,50 €

PETROV FINANČNÝ PLÁN

1. Stanovenie cieľa	Predaj komponentov k mobilom s cieľom kúpy nového notebooku.		
2. Posúdenie financií	Náklady na obal na mobil Predajná cena obalu Náklady na ochranné sklo na displej Predajná cena ochranného skla		
	0,50 € 6,90 € 1,50 € 8,50 €		
3. Vyhodnotenie	Časová dotácia Cena dvojkombinácie (náklady) Predajná cena dvojkombinácie Celkový zisk pred zdanením		
	voľný čas 0,50 + 1,50 6,90 + 8,50 15,40 – 2		
	2,00 € 15,40 € 13,40 €		

- b Rozhodni o správnosti tvrdení.

1. Lucka si na kuchynský robot zarobí, ak predá presne 356 chlebov.

áno – nie

2. Peter si na notebook zarobí, ak predá aspoň 74 dvojkombinácií.

áno – nie

$$1. 890 : 2,50 = 356$$

$$2. 990 : 13,40 \doteq 73,88$$

- c** Lucka potrebuje mať za týždeň zisk aspoň 100 eur. Je ochotná pracovať 5 dní v týždni rovnako dlhý čas. Kolko chlebov by mala denne upiecť a predať?

A. 4 chleby   B. 8 chlebov   C. 20 chlebov   D. 40 chlebov

Čistý zisk z jedného chleba .... 2,50 eura

Zisk za týždeň ..... 100 eur

Počet chlebov ..... $100 : 2,50 = 40$

Pri 5 dňoch práce ..... $40 : 5 = 8$ chlebov za deň

- d** Doplň vetu tak, aby bola pravdivá.

Ak chce mať Peter za týždeň zisk aspoň 100 eur, musí predať aspoň **osem** dvojkombinácií.

Zisk za dvojkombinácie .... 13,40 eura

Potrebuje zarobiť ..... 100 eur

Počet dvojkombinácií ..... $100 : 13,40 = 7,46 \Rightarrow 8$

- d** Poznáš niekoho zo svojho okolia, kto podniká? V ktorej oblasti podniká? Diskutuj so spolužiakmi.

So žiakmi môžete diskutovať aj o výhodách a nevýhodách podnikania.

- f** Navrhni vlastný projekt podnikania a vypracuj k nemu svoj vlastný finančný plán.

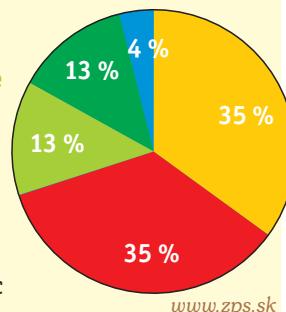
Túto úlohu môžete žiakom zadať ako individuálnu alebo skupinovú projektovú úlohu.

Etapy finančného plánu podnikania

1. Stanovenie cieľa
2. Posúdenie financií
3. Vyhodnotenie cieľa
4. Rozhodnutie o spôsobe získania cieľa

- 2** V prieskume *Vnímanie podnikateľov na Slovensku 2019* odpovedalo 1 000 respondentov na otázku: ***V ktorej oblasti by sa mali podľa Vás podnikatelia na Slovensku do budúcnosti najviac zlepšiť? Vyberte jednu oblasť.*** Na základe výsledkov prieskumu dopln vety.

- **Adekvátne a férkové odmeňovanie zamestnancov** vzhľadom na úspešnosť firmy
- **Starostlivosť o zamestnancov** – pracovné podmienky a prístup
- **Starostlivosť o životné prostredie**
- **Etické podnikanie**, dodržiavanie pravidiel a zákonov
- **Podpora kultúry, umenia a športu** a charitatívna pomoc

70 % populácie Slovenska si myslí, že by sa podnikatelia na Slovensku mali zlepšiť najmä vo vzťahu k **zamestnancom**.

Spolu **130** respondentov si myslí, že podnikatelia by sa mali viac starať o životné prostredie.

Len každý **25**. opýtaný si myslí, že podnikatelia by mali viac podporovať kultúru, umenie a šport.